

Consiliul Județean Harghita
Harghita Megye Tanácsa

HMTJ/20(2014/07/18)
Ikt. szám: 15567/18.07.2014

JELENTÉS

A balánbányai 1-es Számú Általános Iskola helyzete 2014–2015

Előterjesztő: Elnöki kabinet, Elemző csoport

Referenciadokumentumok:

Hargita Megye Tanácsa Feladatkövető programjának (PubRel) adatbázisa

A Hargita Megye Tanácsa szakigazgatóságai által készített összesítések

A témát érintő levelezések, megbeszélések emlékeztetői

Bartolf Hedvig főtanfelügyelő kiegészítései a tanfelügyelőség átiratai, újságcikk-kivonatai, statisztikai alapján

Az oktatási szakbizottság elnöke, Ferencz S. Alpár önkormányzati képviselő elemzése, illetve ennek mellékletei

I. A probléma megfogalmazása:

Mivel Hargita megyében van a legtöbb magyar tannyelvű iskola, valamint léteznek szórványként is kezelhető községek és városok, a fejkvótaalapú finanszírozás nem fedezi teljesen a kisebbségi oktatás biztosítása által keletkező többletköltségeket. Ennek következtében 2013 decemberében a költségvetési törvény megszorító, az oktatási rendszert csonkító intézkedései, illetve a kilátásba helyezett további megszorító intézkedések nemcsak a pedagógustársadalomban okoztak aggodalmat, hanem Hargita megye polgármesterei körében is.

Ugyanakkor, mivel a megyében több olyan tanintézet is működött, amelynek nem volt meg az önálló jogi személyiség fenntartásához szükséges háromszázas gyereklétszáma, kilátásba helyezték ezen tanintézetek összevonását. Továbbá az alacsony gyereklétszám miatt több osztály összevonását, osztályok és iskolák megszüntetését fontolgatták. Ennek értelmében a megye egyes településein teljesen át kellett gondolni az érvényben levő iskolahálózatot.

Ez Balánbányán sem volt másként, ahol az alacsony gyereklétszámra és a rossz gazdasági helyzetre hivatkozva összevonták az 1-es és 2-es Számú Általános Iskolát, amely idén ősztől Geo Bogza név alatt egyetlen jogi személyiségként fog működni. A tavaszi vakáció után a Geo Bogza Általános Iskola vezetőtanácsa azt az elképzelést fontolgatta, hogy a 2014/2015-ös tanévtől kezdődően a magyar elemi osztályok a jelenlegi épületben maradnának, míg az V–VIII. osztályosok átköltöznének a főépületbe. A vezetőtanács elképzelésével sem a szülők, sem a pedagógusok nem értettek egyet, és felemelték szavukat a szétválasztás ellen. Mivel kérésüket nem vették figyelembe, a szülők úgy döntöttek, hogy magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskola létrehozását kezdeményezik. 2014 májusában az ezzel kapcsolatos kérelmet több mint 600 aláírással együtt be is nyújtották Balánbánya Polgármesteri Hivatalához, amely továbbította azt az oktatási minisztériumnak.

Ezzel párhuzamosan a román nemzetiségű balánbányai lakosok petíció formájában kérték az iskolahálózat régi formájának megtartását, és határozottan ellenezték a magyar tannyelvű iskola létrehozását.

Időközben a Hargita Megyei Tanfelügyelőség vezetőtanácsa meghozta a balánbányai iskolahálózatra vonatkozó döntését: az alacsony létszám és a költségvetési keret túllépésére hivatkozva jóváhagyta a helyi tanács által még januárban megszavazott iskolahálózatot.

II. Rövid kronológiai áttekintés a 2013–2014-es periódusból:

2013. december 9-én Hargita Megye Tanácsának elnöke felkérte Hargita megye főtanfelügyelőjét, hogy egyeztessenek az iskolák összevonása, felszámolása kapcsán, hisz „ha a kistalvas iskolákat be kell zárni, akkor a kistalvakat is be kell zárni”.

2013. december 10-én a megyeelnök kikérte Ferencz S. Alpár megyei tanácsos, az oktatási szakbizottság elnökének véleményét a 2014-es tanügyi helyzetről, és abban állapodtak meg, hogy szükség van egy bizottság létrehozására, amely minden egyes esetet külön kivizsgál. A cél, hogy ne szűnjenek meg az iskolák, óvodák.

2013. december 11-én Hargita Megye Tanácsának megyemenedzsere, a Programok és az alárendelt intézmények vezérigazgatóság vezetője, a megyei tanács oktatási szakbizottságának elnöke és tagjai belső megbeszélést tartottak a megyeelnökkel az aktuális tanügyi problémákról. A megbeszélésen leszögezték, hogy prioritásként kell kezelni a kisfalvakban kialakult helyzetet.

2013. december 11-én Hargita Megye Tanácsánál újabb megbeszélést tartottak oktatáspolitikai és tanügyi problémák témában, amelyen többek között elhangzott, hogy egyelőre a nyugdíjas személyzetet kellene leépíteni, valamint megnézni, hogy a község könyvelője fél normával tudná-e könyvelni a jogi személyiséget is.

A megyeelnök arra kérte a Programok és alárendelt intézmények vezérigazgatóságát, hogy szervezzon megbeszélést az oktatási miniszterrel. A Hargita Megyei Tanfelügyelőség erre a találkozóra vállalta, hogy kidolgoz egy normatívát, amelynek mentén egyeztetethetnének a miniszterrel.

2013. december 13-án újabb megbeszélést tartottak, amelyen részt vettek a Hargita megyei parlamenti képviselők, szenátorok és az illetékes megyei tanácsosok. A megyeelnök arra kérte a honatyákat, hogy közösen állítsák össze az elkövetkező periódus stratégiáját. Amint elkészül a stratégia, újabb megbeszélés keretében ki kell nevezni a munkacsoport tagjait, akik elvégzik a felmérést, és a további feladatokat is leosztják.

2013. december 17-én: „Osztályokat és iskolákat vonnak össze Hargita megyében

Bartolf Hedvig főtanfelügyelő szerint, miközben a gyereklétszám évente ötszáz fővel csökken, a fejkvótarendszerben nem tartható fenn a változatlan számú apparátus.”

»Folynak a tárgyalások a helyi tanácsokkal, hogy átalakíthassuk a rendszert. Egyelőre felmerült, hogy iskolákat vonjunk össze Gyimesfelsőlokon, Gyergyóditróban, Székelykeresztúron, Balánbányán és Homoródalmáson (a homoródszentpáli tanintézettel). Ezek azonban még csak tervek, január közepén fog elválni, hogy hol és hogyan járunk el. Megtörténhet, hogy Csíkszeredában is lesznek átalakulások, de nem tudok biztosat. Ahol erre szükség van, ott iskolabuszokkal fogjuk szállítani a gyermekeket« – fejtette ki Bartolf.” (Újságcikk: <http://itthon.transindex.ro/?cikk=22033>)¹

2013. december 18-án: „Döntöttek az iskola-összevonásról Balánbányán

Meghozta az iskolahálózat szűkítésére vonatkozó döntését a balánbányai önkormányzat, a Hargita megyei bányavárosban az eddigi három helyett csak két, a következő tanévtől jogi személyiséggel bíró tanintézet marad. Az önkormányzat keddi döntése értelmében a jelenlegi 1-es számú és a Geo Bogza általános iskolát összevonják.”

A főtanfelügyelő asszony hozzászólása:

„Az iskolahálózat átszervezésére vonatkozó önkormányzati döntést a tanfelügyelőségnek is szentesítenie kell: Bartolf Hedvig főtanfelügyelő szerint szerdán elvi beleegyezésüket adták erre.” (Újságcikk: <http://www.kronika.ro/erdelyi-hirek/dontottek-az-osszevonasrol>)²

¹ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

² Uo.

2013. december 19-én Borboly Csaba megyeelnök arra kérte Hargita Megye Tanácsának főjegyzőjét, hogy az illetékes igazgatósággal, iskolaigazgatókkal, a megyei tanács illetékes szakbizottságával közösen készítsenek jogszabály-módosító javaslatot a tanügyi fejkvótarendszerre előterjesztett kormányhatározat szövegéhez.

2013. december 19-én Hargita Megye Tanácsának vezetője napirendre tűzte a tanügyi problémákat az RMDSZ-frakció havi ülésén is.

2013. december 22-én a megyeelnök arra kérte a megyei tanács oktatási szakbizottságának elnökét, hogy megyei szinten minél előbb hirdessék meg az iskolaprogramot kiegészítve a felekezeti oktatással.

2013. december 22-én a tanügyi fejkvótarendszerre beterjesztett kormányhatározat módosító javaslatát a megyeelnök elküldte az RMDSZ szövetségi elnökének, valamint parlamenti csoportjainak, azzal a kéréssel, hogy a javaslatot tartsák fent és próbálják meg érvényesíteni.

2014 januárjában a balánbányai helyi tanács elfogadta azt a határozatot, mely szerint a balánbányai 1-es és 2-es számú iskolák Geo Bogza név alatt egyesülve egyetlen jogi személyként működjenek a 2014/2015-ös tanévtől kezdődően.

2014. január 2-án és 3-án az alszíki, felcsíki és udvarhelyszéki polgármesterekkel tartottak megbeszélést a tanügyi helyzet kapcsán, majd **január 8-án** Gyergyó terület polgármestereivel és az északi térség polgármestereivel is. Hargita Megye Tanácsának elnöke külön kiemelte, hogy helyi szinten ne hozzanak elhamarkodott döntéseket és főleg ne szavazzanak meg olyan lépéseket, amelyeket később vagy egyáltalán nem, vagy csak óriási erőfeszítések által lehet helyrehozni, mint például osztályok és az iskola megszüntetése.

2014. január 10-én a főtanfelügyelő arról értesítette Hargita Megye Tanácsának elnökét, hogy ők is szükségesnek látják egy megbeszélés szervezését, amelyen részt vesznek mind az iskolaigazgatók, mind a polgármesterek. A megyeelnök válaszként a következőket fogalmazta meg: „Szűkebb körben, térségenként kellene egyeztetni az igazgatókkal és a polgármesterekkel, mert másként nem mondják el álláspontjukat, de ezt is a Programok és alárendelt intézmények vezérigazgatóságával kell egyeztetni.”

2014. január 27-én a balánbányai polgármesteri hivatal elküldte a tanfelügyelőségnek a 12/2014-es sz. tanácshatározatot, amelyben két jogi személyként működő iskola szerepel. Ezt a tanácshatározatot a tanfelügyelőség vezetőtanácsa elfogadta. A beiskolázási terv és az új iskolahálózat így volt elküldve és jóváhagyva a tanügyminisztérium által.³

2014. január 28-án Kelemen Hunor, az RMDSZ szövetségi elnöke szervezésében Liviu Dragnea miniszterelnök-helyettessel, annak államtitkárával, az Országos Befektetési Vállalat (Compania Națională pentru Investiții) vezérigazgatójával és a Környezetvédelmi irányító hatóság (Autoritatea de Management Pos Mediu) vezetőjével folytatott megbeszélést Hargita Megye Tanácsának elnöke.

³ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

A megbeszélés egyik fontos napirendi pontja a megkezdett iskolai beruházások volt, amelyre EU-s pénzt lehet lehívni a megmaradt pénzek átcsoportosítása mentén. Ebben az esetben csak olyan pályázatokat fogadnak el, amelyek kivitelezését a polgármesteri hivatal vagy az iskola szerződtette ki. Mivel ebben a témakörben elsődleges partnerként a megyei tanácsokra tekintenek, fontos, hogy a javaslat időben elkészüljön és a pályázni akarók is készüljenek fel.

2014. január 29-én Remus Pricopie oktatási miniszter kiadja a 3041-es sz. rendeletet, amelyben közli, hogy Hargita megyében 2014. szeptember 1-jétől 253 állással kevesebb kell legyen a jelenlegihez képest. Hargita Megye Tanfelügyelősége átad egy példányt az említett miniszteri rendeletről a megyei tanácsnak is.⁴

2014. február 3-án: Hargita megyében lesznek iskola-összevonások

„Balánbányán három tanintézetből kettő fog jogi személyiséggel működni az új tanévben, Gyergyóditróban két önálló jogi személyiséggel bíró tanintézetet összevonnak, tudtuk meg Bartolf Hedvig megyei főtanfelügyelőtől. Hozzátette, Székelykeresztúron is kilátásba helyeztek egy iskola-összevonást. »Két tanintézet nem tesz eleget a tanügyi törvény előírásainak. Egyrészt a Mesevár nevű napközi óvoda, amelyben nincs 150 gyerek, illetve a Zeyk Domokos középiskolában is problémát jelent az alacsony gyereklétszám, ahol éppen, hogy vannak 300-an. Ha egy osztályt nem sikerül majd beindítani, és a diáklétszám 300 alá esik, akkor már nem lehet különálló tanintézetként tovább működtetni ezt az iskolát« – mondta a főtanfelügyelő.” (Újságcikk: <http://itthon.transindex.ro/?cikk=22420>)⁵

2014. február 7-én Maroshévízen Mircea Duşa honvédelmi miniszter, Hargita megye északi térségének parlamenti képviselője az oktatási intézmények fenntartásával kapcsolatos fórumot szervezett a megyei tanfelügyelőség munkatársai, a térségi polgármesterek és az iskolaigazgatók számára. A fórumon részt vett Remus Pricopie oktatási miniszter, illetve Hargita Megye Tanácsának elnöke is.

A megbeszéléseken az oktatási miniszter leszögezte: Hargita megyében pénzhiány miatt nem szűnhet meg egyetlen címzetes vagy helyettesítő állás sem, sem most, sem az új tanévtől kezdődően. Ezt Mircea Duşa miniszter is megerősítette.

A rendezvény után szűkebb körű megbeszélést szervezett Ioan Selejan püspök, amelyen elhangzott, hogy a magyar tanítók pluszóráit ki kell fizetni, ugyanis igazságtalan az, hogy a magyar nyelven oktató tanító az I–IV. osztályban a plusz 3-4 magyar óráért nem kapja meg a tisztességes munkáért járó bérezést.

2014. február 13-án a balánbányai szülői közösség tagjai hivatalos átiratban fordultak Király András Györgyhöz, az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium államtitkárához, amelyben röviden felvázolták a Hargita Megyei Tanfelügyelőség azon szándékát, miszerint összevonná a balánbányai 1-es Számú Általános Iskola magyar osztályait.

2014. február 13-án a főtanfelügyelő levélben értesítette Hargita Megye Tanácsának elnökét a balánbányai helyzetről, amely két magyar osztály – V., illetve VI. – összevonását érinti. A levélben

⁴ Uo.

⁵ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

az is elhangzott, hogy az összevonás elkerülhetetlen az alacsony diáklétszám miatt, illetve hangsúlyozta, hogy ez nem az iskola megszüntetéséről szól.

2014. február 14-én egy, a *Transindex* hírportálon megjelent írásában Hargita Megye Tanácsának elnöke kifejtette, hogy Hargita megyében egyetlenegy állás, óvoda vagy iskola sem szűnhet meg pénzhiányra hivatkozva. *(Helyben megoldani, A pénzhiány nem lehet indok* (<http://reply.transindex.ro/?cikk=377&nyomtat=1>)

2014. február 15-én Székely Ágnes balánbányai tanító megbeszélésre hívta Hargita Megye Tanácsának elnökét a magyar tagozaton történő osztályösszevonások kapcsán kialakult helyzetről. Sajnos a megyeelnök nem tudott eleget tenni a meghívásnak, hisz nem tartózkodott a megyében, de jelezte, hogy várja a neki szánt kérdéseket elektronikus formában. Valamint ismételten megerősítette álláspontját a balánbányai helyzet kapcsán, vagyis hogy a legjobb megoldást kell keresni a város számára, el kell érni, hogy ne vonjanak össze évfolyamokat, és lehetőleg a „magyar” iskola maradjon meg.

2014. február 16-án a főtanfelügyelő asszony levelére válaszolva a megyevezető elmondta, hogy stratégiai cél kell legyen és azért kell harcolni, hogy minden községben és városban legyen egy V., egy VI., egy VII. és egy VIII. osztály. Ugyanakkor a megyeelnök kijelentette, szeretné, ha akkor se vonnák össze az osztályokat, ha most úgymond „nincs pénz”, mert az a baj és egyben jó ebben az országban, hogy „ma nincs pénz, de holnap, lehet, lesz”, és kár lenne egyetlen felcsíki városunkban, hogy a magyar önálló osztályokat évfolyamonként megszüntessük összevonással. Továbbá azzal a kéréssel fordult a főtanfelügyelő asszonyhoz, hogy Balánbánya esetében, a város etnikai aránya miatt is, valahogy legyen két jogi személyiség.

2014. február 17-én Hargita Megye Tanácsának elnöke válaszolt a balánbányai tanító újabb levelére, amelyben leírta ugyanazt az álláspontot, amelyet leírt a főtanfelügyelő asszonynak is, vagyis fontos a két jogi személyiség megmaradása, még ha jelen pillanatban nehéz időket is élünk át és nagyon fontos az is, hogy minden évfolyamon önálló osztály legyen.

2014. február 17-én a főtanfelügyelő asszony, Hodgyai László tanfelügyelő úr és Karda Béla jogtanácsossal együtt, az iskolaigazgatók és a polgármester jelenlétében, részt vett egy megbeszélésen, amelyet a szülők szerveztek, és az a megoldás született, hogy a későbbi költségvetés-kiegészítés megoldást jelentene az önálló osztályok megtartásában.⁶

2014. február 17-én – Osztályösszevonásoktól tartanak

Nemcsak két tanintézetet, hanem osztályokat is összevonnának Balánbányán, így a jövő tanévtől néhány évfolyamon csak szimultán osztályokban zajlana a magyar nyelvű tanítás – tájékoztatták a Hargita Népet az aggódó szülők. A szülők a helyzet megoldására 2014. február 17-re, 17 órától megbeszélést kezdeményeztek, amelyre meghívták mindkét iskola vezetőit, a tanfelügyelőséget, valamint az önkormányzat képviselőit is.

„Valóban van egy kész és jóváhagyott beiskolázási terv – tudtuk meg Bartolf Hedvig főtanfelügyelőtől –, azt minden illetékes aláírta, jóváhagyta, a szülők képviselője is, így

⁶ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

tulajdonképpen nem értem, hogy mi a probléma, de hétfő délután mindenképpen eleget teszek a szülők kérésének, és elmegyek a megbeszélésre”.*(Újságcikk - Hargita Népe)*⁷

2014. február 18-án a főtanfelügyelő asszony arról tájékoztatta Hargita Megye Tanácsának elnökét, hogy egy nappal előtte Balánbányán járt, és egyeztetett az osztályösszevonással kapcsolatban az érintett szülőkkel.

Ugyancsak 2014. február 18-án a balánbányai tanító is beszámolt a február 17-i megbeszélésről, amelyen, elmondása szerint, nem született megnyugtató határozat a szülők számára. Ugyanis pénzhiányra hivatkoznak az illetékesek, de a költségvetési hiány csökkenése, talán, megoldást jelentene az önálló osztályok megtartásában

Még aznap válaszolt a megyeelnök a balánbányai tanítónak, amelyben leírta, hogy Hargita Megye Tanácsa nem tud se tanári fizetést, se iskolaműködtetést finanszírozni, csak kizárólag sürgősség esetén. Ugyanakkor a helyi tanácsnak van egy elhamarkodott döntése, amelyet rendbe kellene tenni. Ezek sajnos mind olyan problémák, amelyek megoldása nem tartozik a megyei tanács hatáskörébe.

2014. február 19-én – Nem a gyermekekről, a pénzről szól a magyarázat

Az osztályösszevonások álltak a szülői kezdeményezésre összehívott megbeszélés középpontjában hétfőn késő délután Balánbányán. A szülők úgy érzik, a jóindulatú viszonyulás ellenére nem kaptak megnyugtató választ.

Legutóbbi látogatása során a tanügyminiszter is ígért költségvetés-kiegészítést a megyének hasonló helyzetekre – mondta megkeresésünkre Bartolf Hedwig főtanfelügyelő –, és amennyiben valóban így lesz, lesz különálló osztály Balánbányán. Amennyiben nem, még egyszer leülünk, de remélem, hogy nem kerül erre sor. Én úgy jöttem el, hogy gondolatban már meg van oldva a probléma.*(Újságcikk: Hargita Népe)*⁸

2014. február 24-én megbeszélést tartottak aktuális tanügyi problémák kapcsán a megyeházán. Többek közt szó esett a balánbányai helyzetről is, amellyel kapcsolatban a megyeelnök kérése az volt, hogy maradjon meg külön a magyar (így tekintik a balánbányai lakosok az 1-es számú iskolát) és külön a román iskola. Ebben a kérdésben további együttműködésre kérte fel Hargita Megye Tanácsának elnöke Hargita Megye Tanfelügyelőségét.

2014. április 17-én a tanfelügyelőség vezetőtanácsa jóváhagyta a balánbányai 1-es számú iskola 1375-ös sz. kérését, amelyben az iskola vezetősége kérte, hogy a 2014–2015-ös tanévben a magyar tagozatok külön osztályokban működhessenek.⁹

2014. április 28-án Székely Ágnes balánbányai tanító helyzetelemzést készített a balánbányai iskolaügyben, amelyben kitért az alábbiakra is:

2014. április 23-án arról értesültek, hogy a 2014/2015-ös tanévtől kezdődően a magyar tagozatot kettészakítanák, eszerint az elemi osztályok maradnának a régi helyükön, az V–VIII. osztályosokat

⁷ Uo.

⁸ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

⁹ Uo.

pedig elköltöztetnék a Geo Bogza Általános Iskolába. Ezzel az intézkedéssel nem ért egyet sem a szülői közösség, sem a magyar pedagógusok, ezért magyar tannyelvű iskola létrehozásával próbálják megmenteni a beolvadástól a gyerekeket.

2014. április 29-én a balánbányai helyi RMDSZ-elnök Hargita Megye Tanácsa elnökének támogatását kérte a balánbányai 1-es Számú Általános Iskola magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskolává való alakítását illetően. Hargita Megye Tanácsának elnöke, reagálva a balánbányai helyi RMDSZ-elnök levelére, leírta, hogy azokat a lépéseket, amelyeket a helyi tanács és a polgármester kell megtegyen, más nem teheti meg. Továbbá a megyeelnök arról is biztosította a balánbányaiakat, hogy lehet magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskola Balánbányán, de ezt a helyi tanácsnak is el kell fogadnia. Továbbá a román kormánynak finanszíroznia kell a 149 diákos magyar iskola pénzügyi hiányát az érvényben levő fejkvótarendszer miatt. Az utóbbi probléma megoldásához pedig Kelemen Hunor szövetségi elnök közbenjárására, valamint további tárgyalásokra és kompromisszumokra lesz szükség.

2014. április 29.: Magyar iskolát akarnak

Fenyegetettséget jelentene a magyar közösség számára, ha szétszakítanák a jelenleg egy épületbe járó magyar iskolaközösséget – vélik Balánbányán. A magyar szülők és pedagógusok szeretnék, ha a magyar diákok egy helyen maradnának, ezért kisebbségi magyar iskola létrehozását kezdeményezték.

„Helyi szinten kell döntést hozni”

Nem fogják elbotlasztani, ha kapnak egy ilyen önkormányzati döntést – mondta a kisebbségi iskola létrehozása kapcsán Bartolf Hedvig, Hargita megye főtanfelügyelője. Bár a szív azt mondaná, hozzák létre, a gazdasági szempontokat tekintve elég rizikósnak látszik az elképzelés – tette hozzá. Rámutatott, a fejkvótaalapú finanszírozással azok az iskolák jönnek ki jól, amelyekben ötszáz körüli a létszám, és bár kisebbségi iskola esetén van kiegészítő finanszírozás, egy ilyen tanintézetnek így is gondjai lehetnek – vélte a főtanfelügyelő. Leszögezte, egy iskola létrehozásáról a helyi önkormányzat kell döntést hozzon, és ugyancsak az kell vállalja, hogy kiegészítő finanszírozást nyújt, ha szükséges. (Újságcikk: <http://www.szekelyhon.ro/aktualis/csikszek/magyar-iskolat-akarnak>)¹⁰

2014. május 1-jén Hargita Megye Tanácsának elnökét levélben tájékoztatták arról, hogy Balánbányán a magyar tagozatra járó gyerekek összlétszáma eléri a 200-as létszámot, és hogy folyik az aláírásgyűjtés is a magyar tannyelvű iskola létrehozására.

2014. május 5.: „Ahol fejkvótában mérik a magyar gyerekeket”

„A magyarok számára fenntartott iskolát szeretnék létrehozni Balánbányán: a szülők és pedagógusok szerint ez az egyetlen megoldás arra, hogy a magyar közösség egyben maradjon. Gondot jelenthet azonban, hogy a diák után kapott fejkvótának kell fedeznie az intézmény kiadásait.”

„A nemzetiségi iskola létrehozásának folyamata jelenleg az aláírásgyűjtés szakaszánál tart, ezt követi majd a helyi tanácstestület döntése. Ha a döntés pozitív, a tanfelügyelőség is jóváhagyja az iskola létrehozását, nem fognak ellenkezni – közölte Bartolf Hedvig, Hargita megye

¹⁰ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

főtanfelügyelője.” (Újságcikk: <http://www.maszol.ro/index.php/tarsadalom/28765-ahol-fejkvotaban-merik-a-magyar-gyerekeket>)¹¹

2014. május 17-én a megyeelnök azzal a kérdéssel fordult a főtanfelügyelőhöz, hogy a munkahely-megszüntetések Balánbánya esetében érintik-e valamilyen mértékben a kisebbségi oktatást.

2014. május 20-án: „Magyar iskolát kérnek a szülők Balánbányán”

„Közel kilencszáz aláírást gyűjtöttek össze Balánbányán a szülők egy magyar iskola létrehozása érdekében. Ez irányú kérésüket csütörtökön nyújtják be az illetékes intézményekhez.”

„Az elképzelés szerint ugyanis az újonnan létrejövő magyar kisebbségi iskolában román tagozat is működne. Az aláírásokkal támogatott igénylést csütörtökön nyújtják be az iskola vezetőségéhez, a helyi önkormányzathoz, a tanfelügyelőséghez, illetve az oktatási minisztériumba. Ma délután az 1-es iskolában vitafórumot is tartanak a témában.” (Újságcikk: <http://www.kronika.ro/erdelyi-hirek/magyar-iskolat-kernek-a-szulok-balanbanyan>)

2014. május 21.: „Magyar iskolát kérnek a szülők Balánbányán”

A magyar gyerekek szüleinek 90 százaléka támogatta aláírásával a kezdeményezést.

Hada János, az 1-es iskola igazgatója elmondta, még nincs válasz a szülők azon kérésére, hogy a felső tagozatosok az iskola-összevonás után is az eddigi épületben maradjanak. Elmondta, keresik a megoldást a szülők kérésére, de tárgyalnak még a lehetőségekről. (Újságcikk – *Krónika*)¹²

2014. május 21-én 654 személy írta alá azt a Balánbánya Polgármesteri Hivatalánál iktatott beadványt, miszerint kéri az 1-es Számú Általános Iskola magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskolává való alakítását.

2014. május 29-én ezt a beadványt iktatták a tanfelügyelőségen is a 2056-os számmal, amelyre a tanfelügyelőség vezetőtanácsa meghozta azon döntését, miszerint Balánbányán marad a két jogi személyiségű intézmény, mint ahogyan az januárban el volt döntve.¹³

2014. május 30-án Balánbánya Polgármesteri Hivatala petíciót nyújtott be Remus Pricopie miniszternek, valamint Király András államtitkárnak, amelyben kéri az 1-es Számú Általános Iskola magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskolává való alakítását.

2014. június 5-én a balánbányai RMDSZ-elnök tájékoztató jellegű levelet küldött a megyeelnöknek a balánbányai iskolával kapcsolatos fejleményekről.

2014. június 9-én 484 személy írta alá azt a Balánbánya Polgármesteri Hivatalához intézett kérvényt, miszerint az 1-es Számú Általános Iskola jelenlegi státusának megtartását kéri a magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskolává való alakítása helyett.

¹¹ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

¹² Uo.

¹³ Uo.

2014. június 13.: „Aláírásgyűjtés, levelezés. Tovább tart a huzavona a balánbányai iskolaügyben. Fejlemények vannak, megoldás még nem született a balánbányai magyar iskola ügyében. A helyi tanácsosok is állást foglaltak az utóbbi napokban, és több levelet is írtak különböző szervezetekhez.

Balánbányán januárban elfogadott a helyi tanács egy, az iskolahálózatra vonatkozó határozatot, amelyet a tanfelügyelőség is tudomásul vett, s az érvényes – vázolta a procedúrát Bartolf Hedwig Hargita megyei főtanfelügyelő.” (*Újságcikk -Hargita Népe*)¹⁴

2014. június 17-én a tanfelügyelőségnél iktatták a 2300-as sz. és a 2301-es sz. kérelmet, amelyben a balánbányai polgármester és a balánbányai tanács kéri, hogy a 2014–2015-ös tanévben működjön három jogi személyiségű iskola. Ezt a kérést a tanfelügyelőség a 2014. június 19-i vezetőtanácsi gyűlésén nem hagyta jóvá, mert a törvény szerint 2013. november 22-ig a tanács kellett kérje a 2014–2015-ös tanévre az iskolahálózat jóváhagyását, ami meg is történt, és akkor két jogi személyiségű iskolát kértek.¹⁵

2014. június 17-én a tanfelügyelőségnél iktatva volt a 2368-as sz. kérés, amelyben egyes balánbányai szülők kéri, hogy az iskolahálózat maradjon úgy, ahogy jóvá volt hagyva a 12/2014-es határozattal, tehát két jogi személyiségű iskolával. Ez a kérelem jóvá volt hagyva a 2014. június 19-i vezetőtanácsi gyűlésen.¹⁶

2014. június 18-án a balánbányai RMDSZ-elnök újabb levelet küldött a megyeelnöknek, amelyben többek közt beszámol arról is, hogy a helyi tanácsnak két dokumentum létezését is tudomására hozták, az egyik a kisebbségi iskola létrehozásáról szól, a másik az 1-es Számú Általános Iskola jogi személyiségének visszaszerzéséről. Továbbá beszámol arról a petícióról is, amelyet a román helyi tanácsosok indítványoztak a kisebbségi iskola létrehozása ellen. Ezt a dokumentumot iktatták is mind az oktatási minisztériumnál, mind pedig Hargita Megye Prefektusi Hivatalánál, valamint Hargita és Kovászna megye ortodox püspökénél is.

Hargita Megye Tanácsának elnöke válaszként ismételten fenntartotta addigi álláspontját, miszerint párbeszédre és kompromisszumra van szükség. A román lakosságnak meg kell értenie, hogy a kisebbségi iskola kezdeményezése és esetleges létrehozása nem ellenük szól. De továbbra is a legnagyobb kihívás a többség megszerzése lesz a helyi tanácson belül.

2014. június 19-én a Hargita Megyei Tanfelügyelőség vezetőtanácsa meghozta azon döntését, miszerint Balánbányán marad a két jogi személyiség, mint ahogy az eddig is volt.

2014. június 24-én a főtanfelügyelő tájékoztatja dr. Nagy Évát, a tanügyminisztérium igazgató asszonyát az eddigi az iskolahálózattal kapcsolatos levelezésről és elküldi neki e-mailen a 2368, 2301 és a 2056/2014. sz. átiratokat.

¹⁴ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

¹⁵ Uo.

¹⁶ Uo.

2014. július 1-jén, a főtanfelügyelő és dr. Nagy Éva minisztériumi igazgató ellátogatott Brezovszki György polgármesterhez, ahol elmondták az igazgatónak az eddigi megtett lépéseket, ill. intézkedéseket.¹⁷

III. Elemzés

Balánbánya városának iskolahálózatát egy olyan időszakban alakították ki, amikor a város gazdasági és társadalmi, illetve demográfiai szempontból teljesen más nagyságrenden működött. A bányaiparból élő város népessége a gazdasági háttérét biztosító források elvesztésével gazdasági, társadalmi és demográfiai hanyatlásnak indult, a település elnéptelenedésével iskolahálózata ekkor kezdett válságba kerülni. A demográfiai csökkenés természetesen létszámcsökkenéshez, a gazdasági leépülés költségvetési problémákhoz vezetett az iskolák esetében is.

Ennek két fontosabb mozzanatát különböztethetjük meg. Fordított sorrendben elemezve a helyzetet elsőnek említhetjük azt az időszakot, amikor a román kormány a fenntartási költségek biztosításának kötelezettségét áthelyezte az önkormányzatok hatáskörébe. A nehéz gazdasági helyzetben levő egykori bányaváros költségvetésének fenntarthatósága ekkor került válságos helyzetbe, hisz 5-6 jövedelmet nem termelő, de költségvetést megterhelő épületet, intézményt kényszerült átvenni.

A második fontosabb mozzanatot a fejkvótás finanszírozás bevezetéséhez köthetjük. Ez a folyamat az alapötlet stádiumában bizakodással tölthette el az akkori városvezetést, hisz egy jól kigondolt, pozitív diszkriminációra épített finanszírozási rendszerben a gyerekalapú finanszírozás mentőövet jelenthetett volna a helyi költségvetésnek, az alapfinanszírozás ugyanis a fenntartási költségek biztosítását írta elő.

Ellenben a válságos helyzeten a fejkvótás finanszírozás bevezetése azért súlyosbított, mert sem első rendben, sem pedig a kiegészítések időszakában a fejkvóta nem fedezte a kisebbségi helyzetekben, elszigetelt településeken, a balánbányaihoz hasonló helyzetekben levő iskolák szükségleteit.

Ha elemezzük a csatolt dokumentumokat (), megfigyelhetjük, hogy az 1-es Számú Általános Iskola áll a legrosszabbul, ami a finanszírozását illeti. Levonható tehát a következtetés, hogy elsősorban a kisebbségi (magyar) osztályai miatt. Ennek ellenére megfigyelhető, hogy a finanszírozási arány a másik két iskolánál sem kielégítő, sem a szakközépiskola, sem pedig a Geo Bogza Általános Iskola osztálylétszámai nem teljesen biztosítják az intézmények fenntarthatóságát. Mindez annak köszönhető, hogy a fejkvótás finanszírozási rendszer nem a meglévő iskolahálózat szükségleteinek a kielégítésére volt kialakítva, hanem a szakminisztérium ezt a finanszírozási rendszert arra használja fel, hogy a költségvetésben rendelkezésre álló összegekhez igazítsa az iskolahálózatot. Ez az elképzelés kivitelezhető, annak ellenére, hogy teljesen szakmaiatlan és ellentmond a gyermekközpontú oktatás minden elképzelhető elvének és szabályának (osztályösszevonások, leépítések, iskola-összevonások stb.), kisebbségi tömbközösségekben vagy többségi (román) közösségekben, de kisebbségi vonalon a balánbányai vagy maroshévízi magyar oktatás, vagy román részről a székelyudvarhelyi kisebbségi helyzetben levő román oktatás pozitív diszkriminációhoz való jogát lehetetleníti el.

¹⁷ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

A csatolt dokumentumokban feltüntetett adatok elemzése eredményeként a következő következtetések vonhatók le:

1. Az iskola-összevonással a magyar tagozat létszáma nem javul, így nem javul a finanszírozottsága sem. Vagyis a magyar tagozat (ha cél a megmaradása, s nem az ellehetetlenítése, beolvasztása), ha az 1-es iskolához tartozik, ha a Geo Bogzához, a fejkvótás finanszírozás hiányosságai miatt mindig is lyukat generál a városi költségvetésben.

2. Nincs kielégítő magyarázat arra, hogy jóváhagyható egy első osztály hat gyerekekkel és egy második osztály kilenc gyerekekkel, de nem engedélyezhető egy hatodik osztály nyolc gyerekekkel, különösképpen, hogy az oktatási törvény előírja a pozitív diszkriminációt a kisebbségi helyzetben levő tanintézeteknek. (LEN 1/2011 – 45-ös cikkely, 6-os bekezdés).

3. Balánbánya városának a tanügyes fizetések kifizetéséhez 4 127 500 lejre lenne szüksége. A fejkvótás finanszírozás ebből csak 56,17%-ot biztosít, vagyis 2.318.657 lejt. Mivel a beralapi deficit az egész megyét érinti, és a fejkvótás finanszírozás rendszere a változó gyereklétszámok miatt az egyik iskolának beralapi többletet, a másiknak jelentős deficitet generál, a tanfelügyelőség újraosztotta a megye fejkvótából származó költségvetését, úgy, hogy valamennyi oktatási intézménynek 87,34%-os beralap-lefödöttséget biztosított. Vagyis mentőövet adott a balánbányaihoz hasonló iskoláknak, de „elvett” a stabil osztálylétszámmal rendelkező iskoláknak járó fejkvótából. Annak ellenére, hogy ez egy válságkezelő, bölcs, törvényes (az oktatási törvény 8-as cikkelye, 1-es bekezdése, b) pontja) és szükséges döntés volt, az intézkedés pillanatában megszüntette vagy felfüggesztette a fejkvótás finanszírozást a megyében, hisz 12,66%-ban minden iskola alulfinanszírozottá vált. Vagyis minden iskolában költségvetés-kiegészítést kell eszközölni. Mindez azért releváns, mert ezek ismeretében a költségvetésbe való beleférés érve nem hozható fel magyarázatként, sőt közvetett módon alátámasztja azt az érvelést, hogy a költségvetést a szakminisztérium minden évben kiegészíti.

4. Magyarázatként ellenben a leépítések szükségessége hozható fel. A megye 253-mal kevesebb posztot kapott a szakminisztériumtól a 2014–2015-ös tanévre a tavalyihoz képest. Az időközbeni posztáthelyezések (57 speciális poszt) és a természetes leépülések eredményeként ez a szám 160-ra csökkent, amelyet a tanfelügyelőség le kell, hogy építsen. A balánbányai iskolák összevonása mintegy 20 poszttal (legtöbb ebből nem didaktikai és kisegítő személyzet) járul a posztcsökkentésekhez, de a város iskolahálózatának pénzügyi helyzetén ez nem segít, hisz továbbra is majdnem ugyanazt az épületszámot lakják be, mint azelőtt. Az összevonással körülbelül 20 poszt szűnik meg, ami kb. 500 000 lejes spórolást jelent. Ennek eredményeként csökken a város beralapi szükséglete 3 627 500 lejre, ami 64%-os lefödést jelent, másként továbbra is 36%-os hiányt. Mivel a gyereklétszám nem nő, az épületfenntartási szükségleteik kis eltéréssel ugyanazok, így Balánbánya továbbra is Hargita megye legrosszabb helyzetben levő települése marad, ami az oktatási költségek fedezését illeti.

5. Mindezek tükrében elmondható, hogy az iskola-összevonási intézkedés hatása gazdasági szempontból nem jelentős, így szinte nem is gyakorol lényeges válságkezelő hatást a balánbányai iskolák helyzetére. Sőt, a magyar, kisebbségi oktatás helyzetét sodorja válságba, hisz elsovadása jelentős mértékbe gyorsul. Jelenségeként két helyzet vázolható fel: magyar gyerekeket román

osztályokba íratnak vagy azok, akik tehetik, a csíkszentdomokosi vagy csíkszeredai iskolákba íratják gyerekeiket. Ilyen körülmények között legtöbb 5 éven belül megszűnik a magyar oktatás a városban.

6. Ezekből kiindulva, elemezhető a probléma jogi oldala is. Az 1-es számú nemzeti oktatási törvény szavatolja a hátrányos megkülönböztetés nélküli közoktatás-szervezést, az anyanyelven való tanuláshoz való jogot, az esélyegyenlőséghez való jogot, illetve a különálló magyar tannyelvű iskolához való jogot (3-as cikkely, a), g), i) és j) pontok, a 10-es cikkely 2-es bekezdése, illetve a 45-ös cikkely előírásai.) Az iskola-összevonással a fent leírt közösségi jogok súlyosan és visszafordíthatatlanul sérülnek.¹⁸

IV. Javaslatok

Addig, amíg a magyar tannyelvű, kisebbségi státusú iskola létrehozásával kapcsolatban semmilyen visszajelzés nem érkezik az oktatási minisztériumtól és Király András államtitkártól, egyetértésre és kompromisszumkötésre van szükség mind a magyar, mind a román lakosok részéről, mind pedig a helyi tanácsban, aminek következtében érvénytelenítenék a januári helyi határozatot és visszaállítanák az 1-es Számú Általános Iskola jogi személyiségét úgy, hogy a hiányzó gyereklétszámot a két napközivel pótolnák. Mindezt természetesen a Hargita Megyei Tanfelügyelőség vezetőtanácsának jóváhagyásával.

Ferencz S. Alpár megítélése szerint azonban több lehetséges kimenettel is számolni lehet:

1. változat – Az 1-es számú iskola önálló jogi személyiségének megszüntetése, magyar tagozatának (napközist, elemi és általános iskolait) a Liviu Rebreanu Iskolaközpontba csatolása (amelyben egyébként már van magyar tagozat középiskolai szinten, és a helyi elképzelések szerint napközit is kaphatna). Az elképzelés alapján az iskolai magyar tagozat különálló szárnyban továbbra is a megszokott épületben működne. Az itteni román tagozat pedig a Geo Bogza Általános Iskolához tartozna, de ez is helyben maradna. Ugyanakkor az iskolaközpont igazgatóhelyettese egy magyar pedagógus kellene, hogy legyen, aki az magyar napközis és általános iskolai szintekért felelne.

2. változat – Az 1-es számú iskola jogi személyiségének visszaállítása, létszámának gyarapítása napközis csoportokkal, ahogyan volt, ellenben az összes iskola adminisztratív személyzetének városi szintű szolgáltatásokká (városi könyvelőségi szolgálat, városi karbantartási és takarítási csoportok működtetése stb.) való átszervezése. Ilyen helyzetben az előbb említett 20 poszt leépítése eszközölhető, a közel 500 000 lejes spórolás összevonás nélkül is megvalósítható. Minden iskolának csak igazgatója, titkársága és könyvtárosa, esetleg gondnoka maradna.

3. változat – Egy kisebbségi iskola létesítése, amely jogilag a magyar tagozatokból állna, de egy épületben működne az épülethez „ragaszkodó” román osztályokkal. Ez utóbbi osztályok „de jure” a Geo Bogza Általános Iskolához tartoznának. Az adminisztratív személyzethez rendelhető városi szolgáltatás kialakítása ebben az esetben is szükséges. Minden iskolának csak igazgatója, titkársága és könyvtárosa, esetleg gondnoka maradna.

4. változat – Egy kisebbségi magyar iskola létrehozása, amely a nagyobbik épülettel rendelkező napközi épületében (vagy más ingatlanba) működne. **Ebben az esetben a sportoláshoz kapcsolódó**

¹⁸ Ferencz S. Alpár elemzése alapján

benti felületeket, könyvtárat, dokumentációs tárákat a kisebbségi iskola megosztva használná a másik iskolával. Az adminisztratív személyzethez rendelhető városi szolgáltatás kialakítása ebben az esetben is szükséges. Minden iskolának csak igazgatója, titkársága és könyvtárosa, esetleg gondnoka maradna.¹⁹

Hargita Megye Tanfelügyelősége azonban nagyobb esélyt ad a kisebbségi iskola létrehozásának, ami úgy működne, mint például Maroshévízen a Kemény János Líceum. Valószínű ugyanakkor, hogy az új iskolának anyagi nehézségei lesznek a fejkvótás finanszírozási rendszer miatt. A tanfelügyelőség azonban nem tudja egyelőre, hogy miként lehetne a magyar ajkú pedagógusoknak katedrát biztosítani, hisz az egy rend osztályból álló iskolákban nagyon nehezen lehet kialakítani katedrákat az V–VIII- osztályokban. Eddig a szülők csak vegyes iskolát kértek, azaz magyar iskolát román osztályokkal.²⁰

V. Melléklet

Lásd elektronikusan

ELJÁRÁS

Cím	A Balánbányai 1-es Számú Általános Iskola helyzete 2014–2015
Hivatkozás:	Bartolf Hedvig főtanfelügyelő és Ferencz S. Alpár, az oktatási szakbizottság elnökének jelentéshez csatolt mellékletei: <ul style="list-style-type: none">• A balánbányai iskolák költségvetése (Tanfelugyelosegi tablazat buget.docx)• A balánbányai iskolákban dolgozó főállású és kisegítő oktatók számának szimulációja az engedélyezett kvóta alapján (simulare_pers_dedid_didaux_v_Balan.xls)• A 72/2013-as kormányhatározat módosító javaslatai (FSA_propuneri HR pt modif HG 72 din 2013 cu valabilitate in 2014.doc)

¹⁹ Ferencz S. Alpár elemzése alapján

²⁰ Bartolf Hedvig kiegészítései alapján

	<ul style="list-style-type: none">• A balánbányai iskolák 2014–2015-ös beiskolázási terve (Balan_terv_2014-2015.xls)• Álláshelyek száma a balánbányai iskolákban a 2013–2014-es tanévben (Balan_posturi_nedid_didaux_pe 13 dec 2013.xls)• A balánbányai iskolák 2014-es költségvetése az osztályok és tanulók száma függvényében (Balan_nr_elevi+clase+buget_2014.xls)
Jogi alap:	-
HMT határozat/elnöki rendelet száma és kelte:	-
Illetékes struktúra:	-
A végleges jelentés kelte:	
Korábbi jelentések a témában:	–
A témában folytatott konzultáció:	A 2014. június 26-i konzultációra bocsátást követően Bartolf Hedvig főtanfelügyelő, Ferencz S. Alpár, az oktatási szakbizottság elnöke és Orbán Loránd tanár kiegészítései alapján